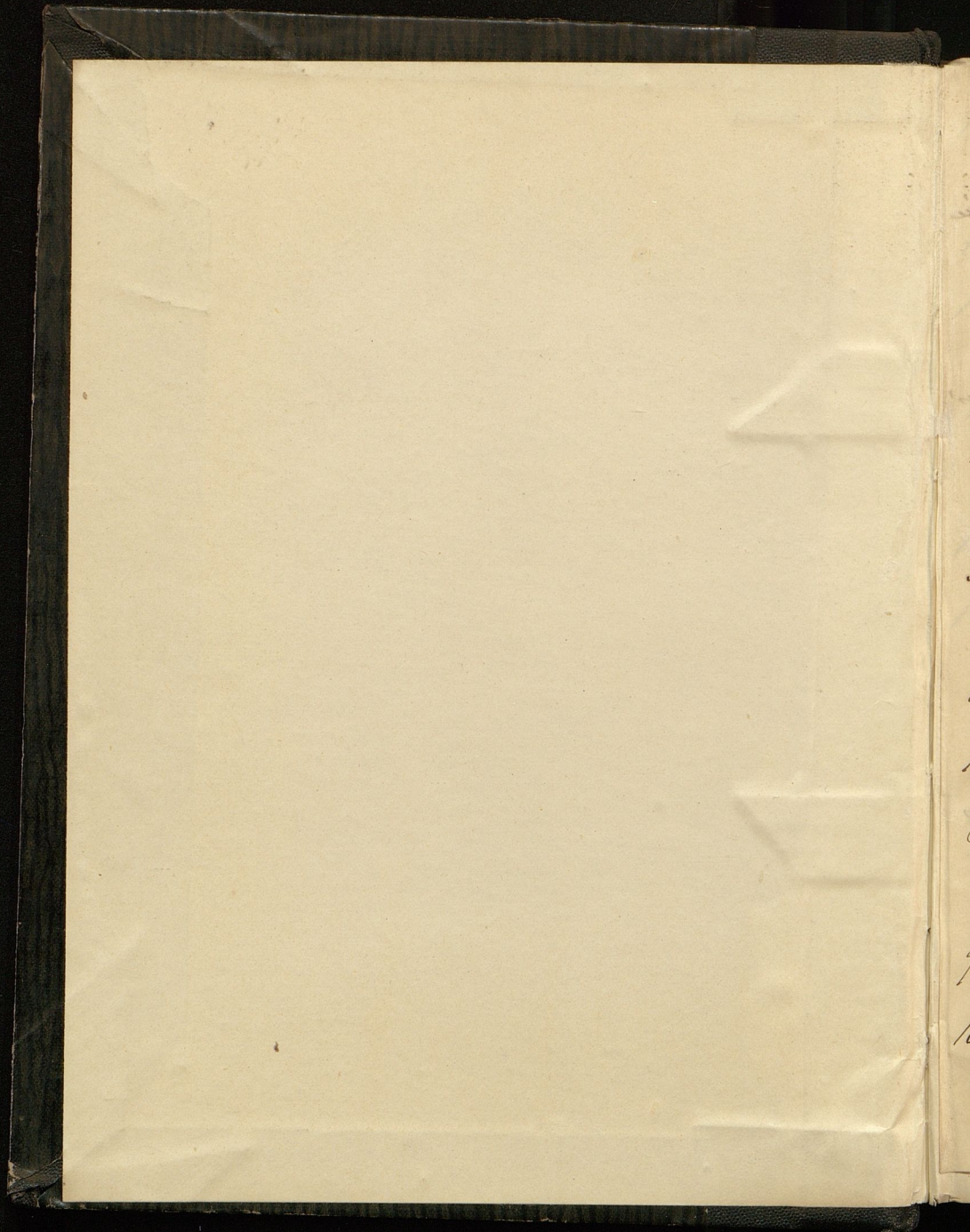

Wien
1860

DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA

DE

PURGATIONE
MORÆ,

Quam

D. T. O. M. A.

Ex

Decreto & suffragio

MAGNIFICI, AMPLISSIMI, CON-
SULTISSIMIQUE ICTORUM COLLE-
GII IN INCLYTA ACADEMIA
ARGENTINENSI.

Pro

Consequendis summis in utroque Jure
honoribus & privilegiis

DOCTORALIBUS,

Examinandam proponit

MEIMARUS Schöne

Bremensis Saxo.

Ad diem 27. Sept. loco horisq. solitis.

ARGENTORATI

Typis impressit JOHANNES Pichel Typogr.

An. M. DC. XLIX.

336

1649 41.

MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS,
AMPLISSIMIS, CONSUL-
TISSIMIS AC PRUDEN-
TISSIMIS

DOMINIS
CONSULIBUS ET
SENATORIBUS LIBERÆ
CIVITATIS IMPERIALIS
BRÉMENSIS,

DOMINIS FAUTORIBUS, CO-
GNATIS, AGNATIS ET AFFI-
NIBUS JUGITER COLENDIS

Hanc Inauguralem Disputationem

Reverenter & officiosè

D. D.

Author.

DISPUTATIO INAUGURALIS

De

PURGATIONE MORÆ.

T H E S I S I.

Ractaturus materiam purgationis moræ, antequam declarationem ipsius rei institutam, præmittere visum fuit explicationem vocum, quarum duæ hîc veniunt consideranda. Et quidem quoad vocabulû PURGARE, multifariam illud accipitur; Sumitur enim primò, pro munda-
 dare, purû facere, removere sordes, *l. 1. §. 6. ff. de fonte. l. 1. §. 7. ff. de riv.*
 Sic purgare viam, inquit Ulpianus, propriè dicitur ad libramentum propriû redigere, sublato eo, quod super eam esset. *l. un. §. 3. ff. de via publ.* Secundò, purgare est se excusare, & innocentiam suam ostendere. *l. 5. pr. ff. de publ. jud. l. 2. ff. de jur. fisci.* uti fit in juramento purgationis, quæ purgatio Jure Canonico quoq; approbata est, eoque jure porò constitutum, ut non aliter innocentiam purgare liceat, quam per jusjurandum. *c. 6. & 17. caus. 2. q. 4.* vel per venerabilis sacramenti Eucharistici functionem *c. 23. & 26. caus. 2. quest. 4.* & hæc purgatio dicitur purgatio Canonica. *c. 3. & 13. extr. de purgat. Canon. Heig. p. 1. q. 40. n. 28. Franzk. lib. 12. ff. tit. 2. n. 66.* Altera verò purgatio, quæ vulgaris dicitur, quam vulgus olim usurpavit, quæque solebat fieri vel duello, *cap. 1. extr. de purgat. vulgar.* vel judicio aquæ frigida, *c. 8. extr. de purgat. Canon.* vel ferventis, *caus. 2. q. 3. c. 7. & 20.* vel tactu ferri candentis. *cap. fin. extr. de purgat. vulg.* expressè jure Canonico improbata est, *d. caus. 2. q. 5. c. 20.* Tertio accipitur pro corrigere & emendare, *l. 8. & 14. ff. de novat. l. 91. §. 3. ff. de verbor. oblig.* etiam pro excusare, uti sumitur apud Plautum in *Amphyt.*
 A 2 & idhuc

& idhuc reverti, ut me de hoc purgarem tibi, quæ significatio huius loci est propria.

II.

Alterâ vox, quæ explicanda venit, est vocabulum *MORÆ*, quæ & cessatio, tarditas, procrastinatio, frustratio & improba dilatio dicitur, ut *ex l. 3. in fin. ff. de usur. l. 17. pr. & 21. ff. eod. l. 89. §. fin. ff. ad Leg. Falcid.* apparet, cuius varias significaciones in iure occurrere *Dd.* testantur. *Arum. tract. de mora. cap. 1. num. 3.* Accipitur enim in iure & apud bonos autores pro habitare sive commorari, ut *l. 2. ff. de serv. exportand. l. 20. pr. ff. de ann. legat. l. 7. vers. sed ad auctoritatem. eod. l. 13. §. 1. ff. de alim. legat.* Sic *Cicero* verbum morari pro habitare usurpavit. *lib. 3. Epist. 23.* Ego tibi, ut antea scripsi, dum mihi à te literæ veniunt, in Italia morabor. Et licet verbum illud ita sumi ex legibus & bonis authoribus satis probetur, vix tamen existimo textum juris esse, ubi nomen moræ accipitur pro habitatione. Deinde, usurpatur latè pro quavis cessatione, dilatione & temporis lapsu, & sic absque dolo & frustratione, ut si quis iustè ad iudicium provocavit. *l. 24. ff. de usuris.* si reus inquit in litigandi causam, si solutionem differt, donec amicos roget, vel fidei iussores vocet, qui solutionis factæ possint esse testes. *l. 21. ff. de usur.* his enim casibus debitorem non facere moram frustrationis ex dictis legibus patet. Denique, accipitur strictè pro cessatione, quæ ex iusta causa non provenit, & sic pro dilatione cum culpa & dolo conjuncta. *l. 21. & 22. ff. de usur.* & in hoc significato vocabulum moræ hic accipitur.

III.

Definitur purgatio moræ, quod sit frustrationis antea commissæ, tam à debitore quam à creditore re adhuc integra excusatio, ut penitus mora quiescat. Verba frustrationis antea commissæ hoc volunt, quod dilatio debeat præcedere, & talis, quæ culpâ non careat, hæc enim propriè moræ annumeranda est, non ea quæ differendi causa optimâ ratione fit, *d. l. 21.* Dixi tam à debitore quam à creditore, quia cum uterque moram contrahat, & sic in culpa sit, ut debitor dum prætermittit solvere, quod solvere potest & debet cum incommodo creditoris; creditor dum non recipit solutionem à debitore oblatam, unde incommodum ad debitorem redundat, conve-

conueniens omninò est. utrique, cùm in eadem causa sint constitui, purgationem moræ concedere & attribuere, cuius ratio desumitur non ex æquitate contra rigorem juris, ut existimat Jason. *ad l. 91. §. 3. ff. de Verb. Oblig.* sed ex æquo & bono. *Arum. d. tr. c. 9. n. 2.* & eatenus tantùm admittitur, quatenus sit sine damno alterius, commodo autem illius, qui se purgat.

17.

Debitor moram emendat, non simpliciter, sed tum si res adhuc est integra, quod omninò requiritur. *l. 17. de peric. & commod.* & si talis amplius non est, purgationi moræ propriè sic dictæ non datur locus. Desinit autem talis esse, si vel jus creditoris propter moram est factum deterius, *l. 8. ff. si quis caut. in iudic.* (quod *in d. l.* propriè dicitur, quando deterioratio facta est in substantia obligationis & actionis, ut si actio est extincta tempore, & actori contra reum non est saluum aut integrum jus persequendi) vel si creditoris interesse caput. *l. 22. ff. de recept. arbitr. l. 114. l. 135. §. 2. vers. nec mulieris. ff. de Verb. Obligat.* Et hæc duo quidem synonyma sunt in stipulationibus conventionalibus, ut utroque casu non admittatur purgatio moræ, sed in stipulationibus pratoriis diuersa sunt, quia in iis non jus summum, sed æquitatem magis sequimur; proindeque si jus actoris non est factum deterius, veluti si actio non interit, licet aliàs intersit moram non esse factam, ut quòd propter moram in damna & expensas incidit, purgatio moræ non impeditur, defenditurque reus exceptione. *d. l. 8. Bachov. ad d. l. 8. & ad Tr. vol. 2. disput. 3. thes. 9. lit. E. pag. 160.* Denique res desinit esse integra, si lis est contestata, quia hic est terminus corrigendi moram *l. 84. ff. de V. O.* & qui præter lapsum temporis, vocationem in jus, iudicium insuper suscepit, & passus est litem secum contestari, videtur esse in culpa ineluibili, cùm concurrat duplex contemptus iudicis & partis, quapropter etiam ea mora grauior, & purgatio nequaquam admittitur; in sola verò mora extrajudiciali est tantùm contemptus partis, unde mitius cum eo agitur, ipsique facultas datur ante litem contestatam satisfacere, effectusque moræ, dummodo creditoris non interest, à se amovere.

Actor sive creditor similiter moram purgat, si congruo loco & tempore debitorem interpellat, & se paratum jam accipere ostendit, nec ad hoc opus est litis contestatione, sed si simpliciter solum interpellat extra iudicium moram purgat, l. 23. §. fin. & l. seq. ff. de de recept. arbitr. si verò autoritate iudicis aliquid factum, ut si pecunia eius iussu deposita est, necesse est, ut iudex prius adeatur. Purgat autem creditor ad actionem conservandam intra modicum tempus, & quando rei non interest. l. 137. §. 2. ff. de Verbor. Obligat. sed ad actionem de novo quærendam nullo modo purgat. l. 41. §. 11. ff. de fideicommiss. libertat. etiam si quæstio incidat de libertate, cuius favore aliàs multa constituta sunt contra regulas juris communis, §. fin. Inst. de donation. quod tamen limitatur, si id quod faciendum est, consistat in facto successivo, positumque sit in longa temporis duratione, ut si testator dixit, cum operas septem vel decem annorum præsterit, tum enim admittitur purgatio ad actionem de novo quærendam. l. 14. §. 1. l. 39. §. 3. ff. de stat. lib.

VI.

Ultimis verbis in definitione positus indigitatur, quo sine hac purgatio admittitur, nempe quod purgatà sic morà, omnis in futurum mora impediatur, non sustineat morator periculum interitus, & alia incommoda, quæ mora procreat.

VII.

Premissa definitione considerabimus casus nonnullos, in quibus moram emendare licet, & in quibus non. Casus illi se ostendunt tam in obligationibus dandi quam faciendi. Et primò in obligationibus faciendi, ut si quis insulam vel domum fabricare stipulatus sit debitor moram emendat, si id, quod promissum est, faciat. l. 84. ff. de Verb. Oblig. quam legem Alex. ad d. l. num. 5. & 10h. Saport. de mora. cap. 4. num. 116. interpretantur, quòd sufficiat, si promissor ante litem contestatam solummodò incæperit, idque probant ex verbis, posse te facientem liberari, quæ verba dicunt denotare rem, prout est in fieri, non prout est perfecta, vel ad finem deducta: quam explicationem non admittendam esse existimo ductus illa ratione, quòd factū sive stipulatio faciendi insulam vel domum sit factum individuum & à jure nudum. l. 72. ff. de Verbor. Ob-

bor. Obligat. Góddæ. ad l. 175. & 218. ff. de Verb. signif. effectus enim operis in partes scindi non potest. l. 85. §. 2. ff. de Verbor. Obligat. nec aliter factum formam accipit, quam ex sui consummatione, ut si tota infula seu totum factum fabricando perficiatur. l. 80. §. 1. ff. ad Leg. Falcid. unde etiam debitor præstando tantum partem non liberatur, cum perfectio formæ æstimetur ex fine totius operis, non alicuius partis. l. 139. §. 1. ff. de V. S. l. 22. ff. de au. & arg. legat.

VIII.

Et hæc operis faciendi stipulatio procedit non tantum in contractibus, sed etiam in ultimis voluntatibus, & si hæredes damnati sunt ad opus faciendum, singuli in solidum sunt obligati, & ad totius operis dationem individuum. *d. l. 80. §. 1. l. 11. §. 23. ff. de legat. 3. d. l. 85. §. 2. ff. de Verb. obligat.* Si verò aliquis hæredum repudiavit suam partem gravatam onere operis faciendi, quæ postmodum transit ad hæredes jure accrescendi, quilibet eorum tenetur ad factum pro portione hæreditaria, & non in solidum. Si enim testator dari quid iussit, aut opus fieri, aut munus dari, hæredes pro portione sua id debent præstare, quibus pars hæreditatis accrevit, inquit Paulus *in l. 45. §. fin. ff. de legat. 2.* Nec refert, quod factum sit individuum, & operis effectus in partes scindi non possit, quia hoc verum est, quando hæredes ab ipso testatore ad opus faciendum sunt gravati, non cum ad tale factum ratione juris accrescendi propter portionem repudiatam, quæ onere faciendi erat gravata, astringuntur; ratio specialitatis videtur esse, quia cum hæredes in uno gravantur, quod in vitis ipsis accrescat ista portio *l. un. §. hæc ita. C. de caduc. toll.* relevantur in alio, ut factum illud aliàs individuum dividatur inter hæredes, quibus accrescit.

IX.

Altera ratio, quæ respicit explicationem Alexandri *add. l. 84.* inde desumitur, quod si sufficiat solum incapisse, daretur debitori occasio eludendi & circumducendi creditorem, cui quam primum cognitum erit, se in jus vocatum iri, operam tum demum daturus est, ut possit dici se capisse, idque vel purgando aream, vel lapides nonnullos ad opus advehendo, quod fieret cum incommodo creditoris. *l. 1. §. 3. ff. de pollicitat.* Concludendum ergo est, verba te facientem, *in d. l. 84.* interpretanda esse non de eo, qui incapit, sed qui

qui perfecit, prout etiam faciens sumitur. in l. 13. pr. ff. de manumiss.
testam. Arum. cap. 9. num. 7. nec aliter debitorem liberari, quam si
factum implevit, & secus facientem teneri ad præstationem eius
quod interest, quod vi tacitæ cuiusdam novationis in locum prioris
obligationis aliàs semper succedit. l. 13. §. 1. ff. de re judicat. non ad-
hibitâ aliquâ distinctione, an dies de faciendo fuerit adjecta, an
non, quia etiam ante adventum diei, quàm primùm facta computa-
tione constat amplius intra diem opus perfici non posse, vel tantum
temporis præterit, quo in sula vel ædificium exstrui poterat, mora
jam facta est, diesque obligationi cessit, & actio datur ad interesse.
l. 14. l. 72. §. fin. l. 73. pr. ff. de Verb. Oblig.

X.

Illud autem interesse, in quod post moram in obligationibus
faciendi, debitor incurrit, inducitur non ut accessorium, sed ut
principale consideratum, & quidem ita, ut post moram tantum
interesse sit in actionem deducendum, nec amplius detur actio ad
factum, quod probatur. l. 68. l. 112. §. fin. ff. de Verb. Oblig. facit l. 72.
vers. Celsus, ff. eod. ubi dicitur, pecuniam dare debere, quod est ne-
cessitatis. l. fin. ff. Si quis in jus vocat. ubi in id agendum esse dicitur.
facit l. 13. §. 1. ff. de re judicat. quæ vult, ut si id non fuerit factum quod
in stipulationem deductum est, interesse succedat, & quidem sem-
per. d. l. 112. & in actionem veniat jure ordinario. Bachov. volum. 2.
disput. 27. thes. 1. lit. L.

X I.

Neque diversum esse existimo, etiam si obligationibus faciendi
juramentum sit adjectum, ut si quis juravit se facturum, quia jura-
mentum non potest mutare id, quod ex natura rei venit; ex natura
autem obligationis interesse succedit in locum facti, & propter
moram debitoris à lege tacita inducitur novatio, quâ inductâ cum
non amplius ad factum, sed ad interesse sit agendum, juramentum
non potest aliud quid operari, & jus constitutum mutare. Bacho-
vius dict. loc.

X I I.

II. In obligationibus dandi debitor moram diluit usque ad
litem contestatam, idque verum tum in obligatione pura & sim-
plici, tum in obligatione, quæ habet diem & non pœnam, ut si quis
simpli-

540.
simpliciter se daturum promisit certâ die, eaque est præterita. l. 17. ff. de const. pecun. l. 135. §. 2. ff. de Verb. Oblig. l. 19. & 24. ff. quando dies legat. ced. non verò usque ad sententiam, ut quidam existimant, quorum tamen opinio admittitur, si hoc intelligunt de purgatione moræ in futurum improprie sic dicta, Bachov. vol. 2. disp. 3. thes. 9. ad avertendos porrò moræ effectus, ut interitum & interesse, & eo casu oblatio sortis vel rei quæ in stipulationem deducta est, proficit ad liberationem. l. 75. §. fin. ff. de Verb. Obligat. & ita accipiendus est quoque textus in §. fin. Inst. de perpet. & temp. act. Cæterum ratione præstationis periculi debitor moram emendat etiam post litem contestatam, ita ut ad creditorem interitus rei pertineat, si justam recusandi causam nequeat præterdere.

XIII.

III. Quod si obligationi puræ adjecta est stipulatio pœnalis, mora similiter usque ad litem contestatam purgari potest, & debitor offerendo id quod ex prima obligatione debet, pœnam evitat, quod probatur textu l. 112. §. 2. ff. de Verbor. Oblig. ubi respondetur, Claudii hæredem liberari à pœna præstando Sticho libertatem, item l. 21. ff. de recept. arbitr. l. 1. princ. ff. de penu legat. quæ hæredem præstatione penoris ante litem contestatam à pœna sive quantitate liberat.

XIV.

IV. Idem existimo, si obligatio conditionalis habeat additam pœnam, quia stipulatio pœnalis existente conditione non statim committitur, neque ex ea agi potest, nisi præcesserit interpellatio: ratione differentie inter obligationes conditionales cum pœna & eas quæ diem habent & pœnam reddunt. Bach. d. disp. rb. 7. lit. D. quòd in obligationibus in diem post diem statim creditor experiri possit, cum extiterit conditio, verumque sit intra diem datum non esse. l. 23. pr. ff. de recept. arbitr. In obligatione autem conditionalis, conditio existens non ita præcisè rem determinat, quia conditionis potestas hæc non est, ut quàm primùm ea existit debitor teneatur satisfacere, proindeque interpellatio prius est necessaria ad excludendam purgationem; quinimò absurdum esset existentia conditionis debitorem eodem momento obligari & in mora constitui.

B

XV. V. Quod

V. Quod dictum de obligatione conditionali, id etiam extendendum est ad eam, quæ habet diem incertum, veluti cum pubes factus erit, cum Titius uxorem duxerit. *l. 21. & seq. ff. quando dies legat.* incertum enim est, an sit exiturus, & de eo die simpliciter responsum est, quod sit pro conditione. *l. 1. & 75. ff. de condit. & demonstrat.* quia ille dies non est simplex, sed cum eventu, nec ante existere obligatio dicitur. In die verò incerto, quando sit exiturus, veluti cum obligatio in tempus mortis confertur, ut dabis cum moriar; cum morieris, diversum est, quia licet incertitudo sit ratione temporis, quando hoc contingat, certum tamen est diem mortis aliquando accessuram, nec à conditione vel incerto eventu pendere; conditionis quippe vis & potestas est, quod possit existere & non existere; quæ ergò necessariò sunt exitura, non debent æstimari pro conditione, quale est tempus mortis: Et quod eiusmodi dies non sit pro conditione, argumento est, quod pecunia repeti non possit, quæ ante diem mortis est soluta. *l. 16. 17. & 18. ff. de condition. in debitor.*

XVI.

Quapropter si stipulationi illius diei, qui vicem conditionis obtinet, adjiciatur pœna, veluti Stichum dabis, cum Titius pubes factus erit, & si non dederis, dabis centum, quoniam hoc casu pendet ab incerto eventu & sic à conditione, an Titius ad pubertatem sit perventurus, meritò idem jus erit, quod in obligatione conditionali, in qua conditionis eventus non constituit quem in mora, sed ut stipulatione pœnali quis possit experiri, debitor à creditore priùs est interpellandus. In alterò die incerto, si illi adjiciatur pœna, veluti Stichum dabis, cum Titius morietur, & si non dederis, dabis centum, quia hoc in casu cum non sit conditio, ut modò dictum, statim debetur Stichus, §. 2. *Instit. de Verbor. Oblig.* quia cessit dies. *l. 213. ff. de V. S.* ante diem verò, ut ante mortem Titii non datur exactio. *d. §. 2.* sed statim post mortem ipsius, si Stichus datus non fuerit, committitur pœna.

XVII.

VI. Mora purgatur, ubi contractu juramentum est appositum, juramentum enim est quoddam accessorium, quod sequitur
natu-

naturam contractus sive rei principalis, cui adicitur, in eoque insunt omnes qualitates & conditiones, quæ ex natura obligationis veniunt. *l. fin. C. de non numer. pecun. Franzk. ad ff. tit. de jurejur. num. 50. & seqq.* Unde si quis jurat servare promissionem suam, intelligitur jurare de observando contractu cum qualitatibus suis & sic facultate purgandi moram. Si ergo in primæva obligatione mora purgari potest, juramentum adjectum istum effectum adimere nequit, cum illud non sit modus augendæ vel inducendæ obligationis ne naturalis quidem. *l. 56. ff. de sivejuss.* sed actus confirmatorium, nihilque novi censetur addere, sed saltem quod adest, aliquantò reddit fortius. Quinimò iniquum esset, si ex eo debitor, quòd contractui juramentum apposuit, privaretur facultate emendandi moram, purgatio enim est ex æquo & bono. *l. 91. §. 3. ff. de Verb. oblig.* & debitor diluendo moram non intendit contravenire contractui jurato, ut est casus in *l. 41. C. de Transact.* sed eidem satisfacere. *Arum. cap. fin. num. 6.*

XVIII.

In contrarium quidem assertur, quòd juramentum habeat vim judicii. *l. 26. in fin. ff. de jurejur. litis contestationis. l. 9. §. 3. ff. de jurejur.* & post litem contestatam non admittatur purgatio moræ, *l. 84. ff. de Verb. obligat.* Deinde quòd juramentum & sententia inter se comparentur. *l. 3. C. de reb. credit. l. 1. pr. ff. quar. rer. actio non datur. l. 11. §. fin. ff. de jurejur.* & post rem judicatam nulla de purgatione moræ superfit quæstio; sed facilis est ad ea responsio, nempe quòd comparatio juramenti & sententiæ, itemque litis contestationis, intelligenda sit de juramento delato & præstito in judicio ad litis decisionem, non de juramento in contractu interposito, quodque actui ad eius confirmationem adicitur.

XIX.

VII. Geminata promissio purgationem admittit, quemadmodum juramentum, quamquam enim in actu geminato præsumtio sit plenam intercessisse deliberationem, censeaturque maioris esse efficacis quàm simplex, non tamen iteratio consensus id operatur, ut per hoc remedium emendandi moram sit exclusum, sed hoc tantum quòd firmiter obligetur; Efficacia autem obligationis non est causa ad constituendum quem in mora, absurdum siqui-

B 2

dem

dem esset eodem tempore oriri obligationem & moram, sic nec eripere valet commodum, quod debitori per leges tributum est, à quo iterata sua promissione non videtur recessisse.

X X.

Quoniam autem interdum in obligationibus dandi succedit interesse ut principale, quemadmodum in obligationibus faciendi, & in his post moram interesse tantum, ut *thesi 10.* dictum, in actionem venit; Quæritur hinc, An idem statuendum in obligationibus dandi? Quod negandum est, cum, si & hic post moram interesse tantum in actionem esset deducendum, actio non amplius super datione, sed super interesse deberet institui, ut in obligationibus faciendi, ad quod tamen creditor non tenetur. *l. 91. §. fin. ff. de Verb. Oblig. l. 52. §. 28. de furt.* ubi homo debitus surreptus vel peremptus adhuc in petitionem venit, & est in creditoris electione, quod in odium venditoris fidem contractus non servantis, nec rem soluto pretio tradentis introductum est, utrum velit ad ipsam rem, an ad interesse agere, interdum enim utilius esse potest emtori, habere interesse quàm ipsam rem, cum res vendita facilè corrumpi possit, vel eius pretium decrescere, quo casu expediret, præcipuè si mercator est, petere interesse, ad quod etiam creditorem agere posse probat, *l. 1. in princ. l. 11. §. 9. ff. de act. emt. l. 10. & 12. C. eod.*

X X I.

Ratio diversitatis quare non ita veniat interesse in obligationibus dandi, ut in obligationibus faciendi, hæc dari potest, quod in illis sit res certa. *arg. l. 75. §. 10. ff. de Verb. Oblig. in faciendi incerta. l. 9. ff. de oper. libert. & proinde semper in illis probabilis aliqua ad rem sublit affectio, quæ non adesse censetur in obligationibus faciendi propter verisimilem facti inutilitatem, si convento tempore non perficiatur.*

X X I I.

Et hoc interesse, quod in obligationibus dandi à debitore petitur, in quod etiam reus re perempta necessarid est condemnandus non venit officio judicis, sed jure actionis. Jure enim actionis venit omne id, quod in locum eius, quod petitur, principaliter surrogatur; nec refert, an id expressè vel præcisè fuerit in obligatione, an non,

an non, neque hoc in casu ratione obligationum dandi & faciendi, vel contractuum nominatorum & innominatorum differentia facienda est, cum his omnibus casibus actio sit ordinaria. Officio vero iudicis dicuntur prestari ea, quae non sunt in obligatione, sed tantum ad eam accedunt, ut fructus, usurae ex mora. *l. 49. §. 1. ff. de action. emr.* impensa litis & alia impensa in rem in rei vindicatione. *l. 48. ff. de Rei Vindic.* unde eum effectum operatur ipsius rei qualitas quae adjudicanda est. Quod autem dictum accessiones istas non esse in obligatione, quod etiam probat *l. 54. in pr. ff. locat.* intelligendum hoc est de obligatione in specie, ut iure actionis peti non possint, certum quippe est impensas & usuras non deberi ex conventionione, cum autem revera nihilominus debeantur ita disponente iure, dicendum omnino est, esse ex obligatione & in obligatione, sed latius sumta. *Bacchov. ad. Instit. §. 1. de action. num. 3.* vel hoc respectu quodammodo esse in obligatione. *d. l. 54. in princ. l. 121. ff. de Verb. Signif.*

XXIII.

Progrediamur ad casus qui non admittunt purgationem morae. Quandoquidem vero eorum nonnulli potius dependent ex conventionione, quam ex mora proprie sic dicta, & propterea ad materiam de purganda mora non essent referenda, tamen cum de iis apud *Dd.* controversatur, eosdem reliquis adjungemus. Primum itaque se offert casus, quod, quando obligationi in diem accessit poena, quoad eam evitandam, mora dilui non possit ante litem contestatam, contrahentes enim cum certam formam dant actui, ea à lege tolli non potest, nam ubi est provisio hominis & jus exinde quaesitum cessat auxilium legis. *l. fin. C. de pact. convent.* deinde probatur hoc. *l. 23. pr. ff. de recept. arb. l. 12. C. de contrab. & committ. stipulat.* ubi is qui certo tempore se daturum quid promisit, nec tamen praestitit, absque ulla admonitione poenae est obnoxius. Hoc tamen intelligendum est cum aliquo temperamento, ut tum in contractibus bonae fidei, tum stricti juris, nulla inter hos respectu purgationis morae distinctione admissa, semper modicum tempus attendatur, quod nec *Justin. in d. l. 12.* sustulit, cum in mora modici temporis damnum non sit. *l. 21. ff. de iudici.* nec inconveniens debitori exiguum tempus tribuere, si res ita postulat, & actori contra

contra reum jus persequendi saluum & integrum est nec est factum deterius.

XXIV.

Secundò mora non purgatur, si debitor instrumento guarentigato se obligavit, quia hoc dicitur habere paratam executionem, vimque sententiæ obtinere. Debitor enim dando creditori tale instrumentum, concedit ipsi liberam potestatem, ut sibi ipsi non observato ordinario processu, casu quo in solutione cessat, possit jus dicere. Et hoc quidem verum est de jure statuario, vel municipali, quod hisce instrumentis istam vim tribuit, cum dispositio statuti pro lege reputetur. *l. 9. ff. de justit. & jur.* & ubi executio facta est à lege, purgatio moræ non admittitur: deinde quia instrumentum hoc obtinet vim sententiæ, post sententiam autem non potest esse locus emendationi, cum hoc commodum statim post litem contestatam debitori sit ablatum.

XXV.

Cæterum jure communi per pactum instrumentis vim sententiæ tribui posse ad effectum paratæ executionis, rationi juris non videtur esse consentaneum, excedit enim hic effectus potestatem pactorum, cum illis à jure Justiniano nusquam vis sententiæ approprietur. Sic in instrumento depositi, quod habet paratam executionem, & in hoc privilegium & quid singulare à reliquis contractibus. *l. n. C. depositi.* summarie nihilominus proceditur, quod inuitur textu, ibi, quàm celerrimè expediantur, & exceptiones quæ altiorem requirunt indaginem in ordinario judicio reservantur, unde non statim ab executione incipitur; instrumentum etiam, quia probationis causa conficitur, non potest videri per hoc actionis usus sublatus, quod nec factum est constitutione Justiniani, & si id admittendum esset, idem ad testes & alios contractus posset extendi.

XXVI.

Tertiò in stipulatione pœnali, cui adjecta est clausula, rato manente pacto, cessat purgatio moræ. Clausula enim apposita explicari debet secundum voluntatem contrahentium, qui in casum non observatæ obligationis & pœnam & principale hac clausula simul intendunt, à qua ut pacti formâ non est recedendum. *l. 7.*

§. 7. ff. de pact. Deinde principale & pœna veniunt ex diversis causis, pœna enim accedit ultra debitum; unde si hoc casu emendatio concederetur, fieret hoc cum injuria contrahentium, cum creditor non posset utrumque consequi, ad quod debitor ratione pacti est obligatus, quod naturæ obligationis refragatur, quæ contrahentes ad præstandum id quod in obligationem deduxerunt astringit. §. 1. Infi. de Verb. Oblig. Denique huc facit l. 16. ff. de transact. qua responsum est, utrumque peti posse cum stipulationi pœnali adjecta est clausula, rato manente pacto, quæ lex vires non haberet, si purgationi moræ daretur locus.

XXVII.

Videtur obstare, quòd in compromisso utrumque pœna & principale peti possit. l. 30. ff. de recept. arbit. nec tamen excludatur emendatio moræ. l. 21. §. f. & l. 22. ff. eod. sed ad hoc responderetur, quòd in compromisso non petatur pœna propter dilatam solutionem, sed propter contumaciam, quæ in locum multæ succedit, & quando ex hac causa utrumque petitur, purgatio moræ admittitur. d. l. 21. §. f. deinde textus in d. l. 30. non dicit pœnam & principale simul peti posse, sed quòd in effectu actor utrumque consequatur, quatenus commissâ pœnâ, res principalis coram iudice suo ordine est peragenda. Nec multum facit in contrarium argumentum deductum ab actionibus arbitrariis, quòd in iis ratione loci possit peti interesse unâ cum principali, & nihilominus admittatur purgatio, quia illud interesse non est in ipsa obligatione, sed venit officio iudicis, quæ causa est, quòd purgatio moræ admittatur, ibi enim ratione moræ non succedit nova obligatio, ut in nostro casu, ubi post moram succedit obligatio pœnæ: insuper interesse illud quod venit in actionibus arbitrariis non venit propter moram, sed quia eo loco non solvitur quo promissa fuit solutio. l. 8. ff. de eo quod cert. loc. si enim ibi quo promissum fuit solvitur, cessaret interesse.

XXVIII.

Quartò, quando res principalis præstanda est stipulatori, pœna verò tertio, mora non potest dilui si ex claris testatoris vel contrahentium verbis id actum esse appareat, veluti, si contrahentes verba, Si non dederis, intellexerunt si in mora dandi fuisti. Bart. ad l. 84.

ad l. 84. ff. de Verb. Oblig. n. 23. Aliàs enim hoc fieret in præjudium tertii, qui propter moram jus quæsitum habet, quod ipsi invito auferri non debet. l. 11. ff. de R. l. l. fin. ff. de pact. huc facit l. 3. ff. de adim. vel transf. leg. ar. quæ lex licet non expressè loquatur de adjecta stipulatione pœnali, generaliter tamen loquitur, nec videtur ratio dari posse, cur hic textus, etiam si multùm discriminis sit inter stipulationem pœnalem & principalem, non possit quoque accommodari stipulationi pœnali, cum verùm sit post moram jus tertio esse quæsitum.

XXIX.

Quintò, ubi specialiter purgationi moræ renuntiatum est, amplius ea corrigi nequit, conventio enim est servanda. l. 26. §. fin. C. de fideius. estque regula juris notissima, quæ unicuique facultatem renunciandi ejus quod pro ipso introductum est attribuit. l. 46. ff. de pact. l. 51. C. eod. Hering. de fideius. cap. 27. p. 1. num. 187. proinde cum debitor huic beneficio renuntiavit, postmodum non datur ei regressus ad jus quod priùs ipsi competeat. l. 14. §. 9. ff. de Edil. Edil. quod enim ab initio fuit voluntatis, ex post facto sit necessitatis.

XXX.

An autem tantùm possit generalis renuntiatio, ut si quis omni legum & juris auxilio generaliter renuntiavit, quantum specialis, controversum est? Et videtur id esse affirmandum, quia generalis renuntiatio omnes species comprehendit. l. fin. C. de dor. promiss. & provisio generalis ejusdem est efficacix quàm specialis. l. 4. C. de præscript. 30. vel 40. annor. sed cum istiusmodi clausulæ in instrumentis à notario magis de consuetudine quàm partium consensu soleant apponi, ut testatur Gailius lib. 2. observ. 77. id potiùs negandum, inconveniens quippe esset clausulis istis eundem effectum tribuere, quæ tribuitur speciali renuntiationi, ubi constat de voluntate contrahentium: præterea generalis renuntiatio non debet extendi ad ea, quæ ex nova causa superveniunt & de quibus non est cogitatum. l. 9. princip. ff. de transactionib. tempore autem renuntiationis cum nondum mora erat contracta, non præsumitur nec dici potest de emendatione cogitatum esse, multò minùs ei renuntiatum. Arum. d. tract. cap. fin. num. 5.

XXXI.

Sextò, quando executio facta est à lege vel ab homine mora non corrigitur, quia facta executione nihil superesse videtur quod corrigi possit, cum ea dissolvat obligationem & extinguat: Sic in legatis executio fit à lege, legatum enim rectà viâ ad legatarium transit. *l. 64. ff. de furt.* imò etiam ei ignoranti acquiritur. *l. 77. §. 3. ff. de legat. 2.* & dominium esse mutatum dicitur *in l. 1. §. 1. ff. si quis testam. lib.* idcirco hæres cessans in datione fundi vel ædium moram postmodum non emendat, cum ipso jure dominium fundi vel ædium in legatariū transferit. *d. l. 64.* Quoniam verò legatum potest repudiari, idèd non transit simpliciter, sed requiritur ut factum aliquod ipsius, puta agnitio accedat, quemadmodum ad acquisitionem hæreditatis aditio hæredis, cum hæc comparentur. *in l. 80. ff. de legat. 2. Bachov. v. 2. disp. 13. th. 7. lit. A.* Similiter executio fit à lege, casu quo hæres intra tempora inventarium facere distulit, postea enim non admittitur. *l. fin. §. 11. C. de jur. delib.* Sic in *Auth. Hoc amplius. C. de fideic.* sancitum est, quòd si hæres distulit implere defuncti voluntatem, & ita in mora fuit, sit indignus successione, & post annum cæteris hæredibus vel legatariis accrescat, *d. Auth.*

XXXVII.

Idem est in Emphyteusi Civili, si Emphyteuta Canonem non solverit intra triennium, qui postea eum offerendo non liberatur à pœna caducitatis, cum ipso jure Emphyteusis amissa sit, lex enim pœnam privationis finito tempore inducit. *l. 2. C. de iur. Emphyteut.* cuius effectus sequitur, cum dominus jus suum exercet. Cæterum si dominus post triennium oblatum postea canonem receperit citra expressam protestationem de jure expellendi, intelligitur caducitatem remisisse, & sic moram purgatam esse, ad cuius rei probationem facit, primò quòd dominus tum videatur ipsum pro Emphyteuta rursus agnoscere, cessetque præsumtio, ac si Emphyteuta jus domini voluerit intervertere, quod aliàs in causa est, cur dominus ipsum possit expellere. *Bachov. vol. 1. disp. 29. thes. 12. lit. E.* Deinde, si dominus ab Emphyteuta pœnam stipulatus fuerit, nec solvatur pensio convento tempore, utrumque tamen pœna & canon à domino peti non potest. *Clar. quest. 3. num. 12.* idem illud quoque statuendum est in pœna legali, videlicet pœna caducitatis, quia hac

C

in re

in re inter pœnam legalem & conventam differentia ratio non apparet, proindeque sicut illo casu accepta pensione pœna conventa peti nequit, ita & hoc casu pœna legalis exerceri non potest, utrumque enim pensionem & pœnam exigere non licet. l. 4. C. de pact. int. emt. & vend. l. 10. §. 7. ff. de publican. & vectig.

XX XIII.

In Emphyteuta Ecclesiastico celeris satisfactio admittitur. cap. potuit. extra de locat. cond. nam cum ipsi sit præfixum brevius tempus ut biennium, lex mitius cum eo agit, & admittit pœnam evitari posse celeri satisfactio; alioquin si velimus sequi comoda Ecclesie, præstaret dicere, & Emphyteutam Ecclesiasticum post diem non esse excusandum, ut existimat. Iohann. Saport. d. tr. cap. 4. num. 143.

XX XIV.

Occurrit de eo dubitatio; An vasallus celeri satisfactioe moram possit emendare? Vultreus de feud. cap. 11. num. 23. affirmativam sententiam tuetur, & jura feudorum, quæ vasallum non petita intra annum & diem investituræ feudo privant, rigori & odii plena esse arbitratur cum Menochio cons. 468. num. 12. vol. 5. sed cum regulariter purgatio moræ non admittitur ubi est dies & pœna. l. 12. C. de contrah. & committ. stipulat. nec id in jure feudorum admittendum est, cum & in eo sit tempus præscriptum & pœna adjecta. 2. feud. 24. Finckelth. de feud. disp. 7. t. h. 24.

XX XV.

Similiter purgatio moræ cessat, quando moratoria dilatio finem sortita est, ex ratione quod quando lex vel statutum certum tempus præfigit, eo elapso non admittitur purgatio moræ. Et hoc casu existimo debitorem citra ullum temporis laxamentum in mora constitui, nec dari debere aliquod modicum intervallum ad solvendum. Dd. quidem dum admittunt modicum tempus post moram, Arum d. tr. cap. 5. num. fin. loquuntur in terminis vulgaribus, ceterum in paulo exorbitantibus, ut rescripti meratorii, de quo hic agitur, aliud dicendum videtur, rescriptis enim moratoriis satis amplum tempus solutionis meditandæ debitori conceditur, quod iis finitis porro extendi non debet, cum ea ut & alia per se quoad tertium strictissimæ sint interpretationis. Accedit quod rescriptum moratorium commi-

adhuc ad duplum vel quadruplum, & oblatio tantum purgat culpam veluti moram, sed non delictum veluti furtum. *Ampliff. Dn. D. Tabor ad l. 65. de furr. & Racem. 3. th. 2. 6. & seqq.*

X X X V I I I.

Hactenus de casibus in quibus purgatio moræ locum habet, & in quibus non; sequitur, ut dispiciamus, quemadmodum mora purgetur, quod contingit, vel factò debitoris, vel voluntate creditoris. Factò debitoris, ut debiti oblatione; Oblatio autem ut possit quid operari, fieri debet cum quibusdam requisitis, & quidem primò ipsius debiti oblatione, *l. 6. & 19. C. de usur. uti enim in solutione aliud pro alio, ut æstimatio sive pretium loco rei promissæ, quia in species cadit affectio, & aliud est res, aliud pretium sive æstimatio. l. 1. de rerum permut. l. 6. C. de solut. invito obtrudi nequit. l. 2. §. 1. ff. de reb. credit. pr. Inst. quib. modis toll. oblig. etiamsi id quod offertur melius sit, ita nec offerri, creditor enim habet jus ad rem, quod ipsi non est auferendum.*

X X X I X.

Præter ipsum verò debitum oblatio requirit, ut offeratur totum & integrum hoc quod debetur. *arg. l. 27. l. 34. §. 10. ff. de solut. l. 13. §. 8. ff. de act. emt. arg. l. 9. C. de solut. parte enim oblata nondum competit actio ex emto. d. l. 13. §. 8. & natura quoque obligationis postulat, ut eodem modo, quo ea contracta est, dissolvatur. l. 35. §. de Reg. iur. proindeque requiritur ad contractus dissolutionem rem præstari ita, quemadmodum caput ab initio, utpote semel tota, deberi, quæ obligationis conditio creditore invito mutari nequit. Et non tantum offerendum est totum debitum, sed illud cum usuris & omni interesse debitorem offerre oportet. l. 19. ff. de usur. & fruct. l. 2. C. de bir. vend. pign. l. 41. §. 1. ff. de usur. & fruct. nec tollitur pro parte cursus usurarum, etiamsi pars debiti fuerit ob signata & deposita, *dd. ll. l. 9. C. de solution. non enim debet nec potest creditori jus, quod ipsi quaesitum est, ut persequendi solidum ex natura obligationis, ei invito adimi & auferri. Arum. ad Instir. exercit. 16. quest. 2. Solutio ergò partis uti non liberat, quia ea multa incommoda habet, l. 3. ff. famil. ercisc. d. 2. C. sic nec oblatio. Nec officit l. 21. ff. de rebus credit. vel quia ea intelligenda est de debito, cuius una pars est liquida, altera illiquida, ut patet ex verbis, & reliqua persequi,**

persequi, sufficit autem partem liquidam offerre: vel dici potest, d. l. 21. non velle, quod ipso jure cogatur creditor acceptare partem, sed quod humanius sit, si cogatur per prætorem exigentibus ita causâ meritis, ut in l. 5. C. de distr. pignor. ubi per solutionem partis, & si debitor paratus est solvere, rationibus excussis impeditur distractio pignoris.

X L.

Porro debet fieri congruo loco. t. t. ff. de eo quod cert. loc. l. 122. pr. ff. de Verb. Oblig. l. 8. C. de solution. Creditoris enim conditio non est facienda deterior in solvendo, in cuius favorem locus quoque adjici solet. l. 2. ff. de eo quod cert. loc. Anton. Fab. i. conject. 1. congruo loco pecuniam oblatam existimat, si solvatur alibi intra illud tempus, quo in locum perveniri potuit, proindeque censet, quod tacita illa dies, quæ promissioni certi loci inest, respiciat solvendi facultatem, quod rectè improbat Bach. vol. 2. d. disp. th. 9. lit. D. censetque quod tacitum illud tempus idè sit adjectum in favorem debitoris, ut interea nec illo ipso loco, quo solvere promisit, nec alibi actione arbitraria conveniri possit, & ita tacita illa dies non respiciat facultatem solvendi, sed conveniendi. l. 49. §. fin. ff. de s. de juss.

X L I.

Requiritur insuper, ut oblatio fiat congruo tempore. l. 39. ff. de solut. Si enim noctu, vel creditori aliàs occupato, ut funus familiare ducenti, sacra facienti, ex causâ probabili & necessariâ absenti &c. l. 2. 3. & 4. ff. de in ius vocand. debitum offeratur, sine dubio creditor justam reculandi causam habet, nec moram facere censetur. Sed quid dicendum, si debitor invito creditori ante diem solvere velit? Distinguendum est, an dies in gratiam debitoris adjectus sit, vel non; si in gratiam creditoris, non licet solvere ante diem, & solutio ipso invito debitorem non liberat. l. 15. ff. de annu. legat. l. 43. §. 2. ff. de legat. 2. quia nemini debet auferri jus & commodum quod habet. Si in gratiam debitoris, l. 17. ff. de Reg. iur. l. 41. §. 1. ff. de Verb. Obl. rectè solvitur ante diem (etiâ si ante diem adversus eum agi non possit, nec ad solutionem compelli, l. 44. §. 1. ff. de oblig. & actio.) cum quilibet favori suo pro se introducto renunciare possit, l. penult. C. de pact. & exinde obligatio habetur, ac si purè ab

C. 3 initio

initio facta fuisset: deinde expressi textus eam sententiam probant, qui debitori concedunt facultatem solvendi ante diem invito creditori l. 38. §. 16. l. 137. §. 2. ff. de V. O. l. 70. l. 98. §. 4. ff. de solut. Bacchov. vol. 2. dist. 29. th. 2. lit. f.

X L I I.

Præterea oblatio debet fieri creditori vel alii creditore consentiente & ratum habente. l. 4. 12. & 17. C. de solut. cui si debitor offert quod debet, æquè liberationē consequitur, ac si ipsi creditori obrulisset, argum. d. l. 4. & 12. l. 49. ff. eod. Sic procuratori generali, cui omnium bonorum administratio concessa est, rectè offertur, qui & intelligitur habere mandatum ad recipiendam pecuniam. l. 34. §. 3. ff. de solut. uti & ei, cui specialiter hoc mandatum est. arg. d. l. 12. in princ. & §. 1. l. 71. §. 1. ff. de solut. Non tamen præcisè requiritur ut debitor ipse offerat, uti enim alius pro alio etiam ignorante & invito solvere potest. princ. Inst. vers. libertatem. quibus modis toll. obl. l. 23. 40. & 53. ff. de solut. ita & offerre: debitor etiam eo casu, cum alius pro ipso solvit, liberatur statim ipso jure, non ope exceptionis, Bacchovius ad d. pr. Inst. num. 3. & 4. cum perinde sit, ac si debitor ipse solvisset, d. l. 23. & 40. quod etiam ratio juris manifesta suadet, ea enim statim extinguit obligationem, quam primùm creditor, quod ipsi debetur, sive à debitore sive à quocunque accepit.

X L I I I.

Denique requiritur, ut fiat convocatis ad id testibus, l. 6. & 19. C. de usur. quod melius oblatio & oblata summa quantitas probari possit. Et hoc observatur in oblatione extrajudiciali, in qua requiri existimo duos testes & Notarium, sed in oblatione judiciali sufficit, si debitor judicium ingrediens, debitum exhibeat, nec opus habet adminiculo testium & Notarii. Quod si prædicta requisita fuerint observata à debitore, & creditor oblatum nihilominus accipere recuset, effectus oblationis sequuntur, qui creditorem in mora constituunt, & transferunt in ipsum periculum. l. 72. pr. ff. de solut. l. 105. ff. de V. O. posterior enim mora nocet ultimo moroso, sua enim cuique mora non alteri nocere debet. l. 137. §. 2. ff. de R. l. l. 17. ff. de peric. & com. rei vend. & culpa vel factum unius non debet alteri esse injuriosum. l. 14. ff. de condit. indeb.

XLIV. Ob-

Oblatio autem est in duplici differentia: vel nudis verbis fit, veluti cum debitor nudis & solis verbis declarat se paratum esse ad solvendum, quæ verbalis oblatio nuncupatur: vel fit re ipsâ, veluti cum debitor realiter rem debitam repræsentat, paratumque se esse dicit rem ipsam de manu in manum tradere, quæ realis vulgò appellatur. Verbalis oblatio sufficere creditur in rebus immobilibus, & habere vim plenissimæ & perfectæ oblationis, nam cum eiusmodi res portari nequeant, lex nudâ oblatione contenta est, & sufficit, si debitor dicat, vel constituat se eas nomine creditoris possidere. *argum. l. 18. pr. ff. de acquir. vel amitt. possess. Novell. 91. cap. 2. ex qua Aurb. Dos data. C. de donat. ante nupt. est desumpta. Rittershus. ad Novell. part. 5. cap. 7. num. 6. & 7.* Realis oblatio obtinet tum in rebus immobilibus, ut quando debitor creditorem ducit in fundum debitum, eumque mittit in vacuum fundi istius possessionem, tum etiam in rebus mobilibus sive species sive quantitas debeatur. *arg. d. Novell. 91. cap. 2.*

X L V.

Realis oblatio rursus est duplex, vel nuda, ut si quis pecuniam realiter offert (non tamen necesse est eam numerare, sufficit enim in sacco offerre, & de quantitate ex testium depositione & sacci resignatione consistere posse) non autem consignatam deponit: vel non nuda, ut si realis oblatio conjunctam habet obsignationem & depositionem. Prior casus varios effectus producit, moram emendat, & periculum rei vel pecuniæ in debitorem transfert. *l. 72. pr. ff. de solut. non tamen statim hac oblatione contingit liberatio, ut accidit quando accessit consignatio & depositio. l. 9. C. de usur. sed tum demum quando res oblata interit. Non enim interea liberatur debitor ipso jure vel ope exceptionis l. 24. ff. de recept. arbitr. l. 17. ff. petic. & commod. non liberatur obligatio pignoris. l. 10. in fin. C. de pignorat. act. l. fin. C. de luit. pignor. l. 8. C. de distract. pign. l. fin. C. de bit. vendit. pign. neque liberantur fidejussores. arg. l. 43. ff. de solut. Interdum tamen sola oblatio idem operatur in liberando debitore, fidejussore & pignore, quàm perfecta oblatio, ut in casu libertatis. l. fin. C. de condit. instit. penstationum publicarum. l. fin. C. de suscept. & prestat. lib. 10. tit. 80. C. l. A. lib. 46. tit. 3. th. 29. H. liger. lib. 16. c. 13. lit. G.*

XLVI. Cate-

Ceterum si fiat in iudicio, eo casu non tantum periculum rei in debitorem transfertur, sed etiam usura, quæ debentur ex mora contracta vel re vel per interpellationem sistuntur. *l. 11. C. de usur. cuius verba Arum. cap. 7. num. 7.* secundum nonnullos codices ita se habere dicit: Post oblatam sibi in iure pecuniam. Nam ea oblatio non minorem habet operationem quam consignatio & depositio, per quam pignora liberantur. *l. 9. §. fin. ff. de pignorat. act.* quod in oblatione extra iudicium non contingit; quo tamen casu Dd. volunt sisti cursum usurarum, si ex nondum currere inceperint, quod referunt *l. 4. §. 1. ff. de eo quod cert. loc. l. 122. §. 5. ff. de Verbor. Obligat.* si autem currere cæperunt, solam oblationem cursum usurarum non impedire, ea enim non responderet solutioni, quemadmodum ea quæ habet conjunctam oblationem, *Arum. d. l. Hottom. de usur. c. 3. Vmm. disp. 21. th. 8. n. 46.*

Quod si oblatio non est nuda, sed comitem habet oblationem & depositionem, debitor statim effectus moræ à se amovet, & invito etiam creditore est liberatus. Fit autem oblatio, quando pecunia oblata in sacculum, cistam vel peram immittitur, & signis amicorum obsignatur, ut aperiri nequeat. *l. fin. ff. de l. commissor. l. 6. & 19. C. de usur.* Depositio fit, cum pecunia oblata sacco inclusa & obsignata in æde publica, vel apud acta, vel in loco tuto à iudice definito deponitur. *d. l. 1. §. fin. ff. de pos. l. 9. C. de solut. d. l. 19. C. de usur.* Quæ omnia si ritè perficiantur, proximè accedunt ad solutionem, eisdemque ferè effectus producit, quos ipsa solutio, pecunia enim non manet penes debitorem ut in sola oblatione, sed est in libera facultate creditoris depositam eam accipere quandocunque ipsi libuerit; unde cursus usurarum sistuntur. *d. l. 6. & 19.* pignora & fideiussores liberantur: & quidem ipso iure talis oblatio liberationem parit, etiamsi fiat propriâ autoritate, simpliciter enim dicitur eum liberari. *d. l. 9. & 19. C. de iure Emphyteut.* debitumque videtur hoc modo quasi traditum & translatum in creditorem, qui sibi imputet quod non acceptaverit pecuniam.

Quoniam autem proximè accedunt ad solutionem, eius effectus non sunt, ut omnimodo liberationem ab obligatione inducant, sed quodammodo in suspenso relinquunt, pecuniam enim debitor iterum ad se recipere potest, cum ea non transierit in dominium creditoris, sed in dominio debitoris permanserit. *d.l.19. qui videtur hoc animo eam deposuisse, ut petenti creditori daretur, & si illi non datum, sibi restitueretur. l.penult. C. ad exhibend. quam pecuniam si debitor receperit, retrò perinde est, ac si nunquam deposita fuisset.* Et hæc procedunt in iis quæ ob signari possunt, in aliis ut immobilibus sive soli loco ob signationis datur curator à iudice, *Donell. enucl. Hillig. l.b. 16. cap. 4. lit. E.* quod etiam ad animalia bruta extendi posse videtur.

X L I X.

Voluntate creditoris mora purgatur. I. Novatione. *l.8. pr. ff. de Novat.* ut quando promissor in dando Stichum moram fecit, & creditor eundem vel præsentem vel absentem rursus animo novandi purè stipulatus est. *l. 17. ff. de condit. furt. à mora præcedente promissor est liberatus, & quidem vi novationis, quæ nihil aliud est, quam debiti prioris in aliam obligationem transfusio. l. 1. ff. de Novat.* unde si deinceps res perit sine facto promissoris, vel ante aliam moram periculum illud pertinet ad stipulatorem. *d.l.8. pr. novationis enim effectus est omnia incommoda, quæ prioris fuerunt obligationis simul interimere; sic eà factà non committitur pœnæ stipulatio. l. 15. ff. de novat. liberantur debitores à periculo interitus rei debita: d.l.8. usuræ non currunt. l.28. & 27. ff. cod. hypothecæ, pignora & fideiussores liberantur. d.l.18. l.43. ff. de solut.*

L.

II. Stipulatione conditionalis, veluti si quis eundem Stichum post moram debitoris animo novandi sub conditione stipulatur, quo quidem casu non statim fit novatio, sed tum, cum existit conditio. *l.14. pr. ff. de novat.* Sed occurrit hic difficultas propter leges sibi invicem contrarias, ut *d.l.14. l.72. ff. de solution. l.31. ff. de Novat.* Ad earum compositionem distinguendum est, inter rei præsentiam & absentiam, ut casu priori, si Stichus tempore posterioris stipulationis fuerit præsens, videatur is esse oblatus, & sic moram esse purga-

D

purga-

purgatam. d. l. 72. d. l. 14. vers. *Marcellus*. casu autem posteriori, quo
Stichus fuit absens, diversum dicendum sit, cum absens non possit
offerri. l. 31. pr. ff. de *Novat.*

L I.

III. Voluntate creditoris mora purgatur remissione vel
pacto. l. 90. §. 1. ff. de *solut.* eoque vel expresso, cum quilibet juri suo
pro se introducto renuntiare possit. l. pen. C. de *pac.* vel tacito ex
interpretatione, ut si post moram factam creditor fidejussorem
accepit: vel si debitor id quod creditori Ephesi solvere debebat,
ipsi volenti Capuæ solvit §. *fin. ff. de eo quod cert. loc.* quia dum accipit
pecuniam, poenam videtur remisisse. d. l. *fin.* tacito enim non secus ac
expresso pacto jus nostrum remittimus. l. 2. ff. de *pac.*

L I I.

Ad tacitam remissionem refero dilationem debitori concessam.
à parte creditoris, quâ datâ moram omninò emendatam esse existimo,
quod tamen intelligo de eo, quando incidit quæstio de mero
interesse, cuius cursus interim impeditur, mora enim ut causa illius
interesse datâ hac dilatione tacitè videtur remissa, cui facto si credi-
tor intendit contravenire, proprium factum impugnat, quod uti
iniquum, sic nec videtur esse admittendum. Cæterum in usuris
conventionalibus ex circumstantiis id dignoscendum, & datâ dila-
tione simpliciter, earum cursus non sistitur, sed efficaciter nihilo-
minus eæ currunt & peti possunt; eo enim casu simplices tantum
induciæ creditori sunt concessæ, quod idem est, ac si simplex facta
sit prorogatio, quæ fieri intelligitur cum omnibus suis qualitativis
& oneribus, quæ nec conceditur ad tollendam obligationem, sed
tantum ad eam differendam, l. 113. ff. de *Verb. Obligat.* l. 12. §. 14. ff.
mandat. Quapropter cum dilatio hæc detur tantum debitori ad
solvendum eò commodius, ea non debet extendi, ut insuper aliud
commodum debitori præter mentem creditoris per hoc attribua-
tur, nimirum reddendo ipsum insuper immunem ab iis usuris, ne
aliàs inducta ad unum finem operentur contrarium, quod juri non
convenit. arg. l. 27. §. 1. de *pac.* contraria verò esse differre & liberare,
nullum videtur esse dubium.

L I I I.

Restat videre de commodis purgationis moræ, quæ secum
fert. Ubi in genere statuendum, quòd purgatâ atque emendatâ
morâ

morā cessent omnes morā effectus, ac si ea nunquam intervenisset. De præcipuis effectibus quædam subjiciemus & primò de eo interest quod cessare debet. Bifariam autem in jure nostro interesse accipitur; largè indefinitè & generaliter, pro omni eo quod ad utilitatem alicuius pertinet. l. 14. §. fin. ff. de furt. l. 80. §. 1. ff. eod. l. 21. §. 3. ff. de act. emt. l. 23. & 25. C. de evict. Strictè respectivè & specialiter pro ea utilitate, quæ est ultra rem, sive pro eo quod extrinsecus rei accedit, distinctum à re principali vel eius æstimatione. arg. l. 11. §. 18. l. 43. ff. de act. emt. l. 70. ff. de evict. l. 27. ff. de furt.

LIV.

Et de hoc interesse strictè sumto ut effectum moræ intelligendum est id quod purgatà morā cesset id quod interest, ad quod etiam pertinet decisio. in l. unic. C. de sentent. qua pro eo quod inter. in qua tantum agitur de damno & lucro quod occasione culpæ vel moræ emergit, & extrinsecus accedit præter rem principalem. Sed cum de eius taxatione, casu quo mora purgata non fuit, antea variè fuit disputatum, quamvis iudicis in hoc essent partes, & quousque id ipsum æstimari possit & debeat, sæpius enim longè excedebat rem, quæ ex obligatione præstanda erat. idèd Justinianus huic malo remedium invenit, infinitas veterum dubitationes amputavit, specialiterque & de novo constituit in d. l. unic. quòd iudex in omnibus casibus, qui certam habent quantitatem & naturam, alterum tantum rei principalis in adjudicando interesse excedere non debeat, d. l. un. in casibus verò incertis æstimatio arbitrio & discretioni iudicis committatur, cui incumbit inquirere in damnum & in hoc partem adversam ex causis scil. propinquis justis & veris. l. 21. §. 3. ff. de act. emt. quæ circa rem sunt condemnare, rejectis causis commentitiis incertis & remotis longèque petitis allegationibus, ait enim Imperator in d. l. un. quòd revera inducitur damnum hoc reddatur, ut ita hîc sit considerandum, non quomodo actor interesse æstimet, sed quomodo id æstimetur pretio vèro & communi. l. 63. ff. ad Leg. Falcid.

LV.

Differt hoc quod interest non solum à re principali, vel eius æstimatione. l. 11. §. 18. l. 43. ff. de act. emt. l. 50. pr. ff. de furt. ipsius enim rei æstimatio locum sibi vendicat cum res perit, l. 8. in princ. ff. de conduct.

D 2

condict. furt. l. 72. in pr. ff. de Verbor. Obligat. sed etiam ab usuris, cum earum modus legibus definitus sit. *l. 26. C. de usur.* differt etiam à pœna conventionali, quia pœna certa est, & ideo condictione certi petitur, §. *fin. Inst. de Verbor. Obligat. l. fin. ff. de prator. stipulat.* Ad hanc autem pœnam conventionalem, quam contrahentibus solvi placuit, non pertinet constitutio, *d. l. un. cum ea loquatur de taxatione eius quodd interest, cuius quantitas incerta est, & à iudice determinanda; deinde hïc non spectatur, an inter sit, sed quæ sit quantitas in stipulatione. l. 38. §. 17. in fin. ff. de V. O. §. 18 Inst. de inut. stip. Bachov. vol. 2. disp. 23. th. 4. lit. B.*

LVI.

Secundò, non pertinet amplius ad debitorem periculum interitus, oblatione enim illud in creditorem transfertur. *l. 39. & 72. ff. de solut. l. 102. ff. eod. idque vel ipso iure, si res in specie debita post oblationem perierit. d. l. 72. arg. l. 105. ff. de Verb. Obligat. vel per exceptionem, si perierit res in genere debita post oblationem. d. l. 72. cuius ratio diversitatis est, quodd illo casu debitor liberetur rei interitu quæ debebatur, hoc casu cum genus non pereat *l. 11. C. si cert. perat.* lex exceptionem dat debitori, quæ existimat iniquum esse excuti debitorem, si pecuniam oblatam amisit, quam non amisisset si creditor eam acceptasset; quodd tamen non procedit in contractu bonæ fidei, quia in eo & hoc casu ipso iure debitor est liberatus. *d. l. 72. princ. in fin. cum exceptiones his contractibus insint. l. 3. ff. de rescindend. vendit. Hilliger. Donell. Enucleat. lib. 16. cap. 13. lit. G. Arum. cap. 9. num. 10.**

LVII.

Quodd si debitor non obtulisset eo casu, re peremtâ pertinuisset periculum rei ad ipsum, post moram enim debitoris obligatio perpetuatur. *l. 23. in fin. ff. de Verbor. Obligat.* quâ de causa etiam fit, ut debitor licet res perierit, perinde teneatur, ac si adhuc extaret. *l. 21. pr. & 23. ff. de constit. pecun. l. 91. §. 3. ff. de Verb. Obligat. l. 108. §. 11. ff. de legat. 1. l. 5. ff. de reb. credit. l. 39. §. 1. ff. de legat. 1.* sed illud vel cum *Bachov. vol. 2. disp. 3. th. 8. lit. A. & vol. 1. disp. 15. th. 7. lit. B.* temperandum cenfeo, qui officio iudicis debitori succurrendum esse existimat, si non multò post commissam moram res naturaliter perierit, quæ etiam necessariò, eodem modo apud actorem peritura fuisset. *arg. l. 4. §. 1.*

l. 14. §. 1. in fin. ff. deposit. vel distinguendum esse existimo cum Hotto, man. illustr. quest. 39. inter eum qui frustratur, & qui simpliciter tantum differt solutionem, veluti si justam differendi causam habeat, ut in deposito exemplum præbet l. 13. in pr. ff. deposit. l. 1. §. 22. ff. deposit. hic enim cum non videatur moram facere frustrationis. l. 24. ff. de usuris. merito periculum interitus ad ipsam non pertinet, sive actor rem sit distracturus sive non, quia nemo indefensum jus suum relinquere cogitur propter metum interitus. l. 40. in princ. ff. de petit. heredit.

LVI II.

Cæterum si possessor frustratur, nec habet justam causam differendæ solutionis, nulla ratio excusat moram eius, cum certum sit eum non liberari, qui ex certa causa intelligit rem ad se non pertinere, & nihilominus mavult litigare quàm restituere. l. 82. §. 1. ff. de Verbor. Obligat. unde ad ipsum ut malæ fidei litigatorem interitus rei pertinet, si creditor rem distrahere potuisset, secus si non potuisset. l. 47. §. fin. in fin. ff. de legat. 1. l. 20. §. 1. de heredit. petit. quia aliàs habuisset pretium illius rei, quod ipsi facto alterius adimi non debet. Istam autem potentiam distrahendi existimo judicandam esse ex conditione rei debitæ, ut sit talis, quæ arbitrio actoris distrahi potest, libera nimirum, nec alienari prohibita; quapropter si talis non est, ut si alienari nequeat, vel res sit distrahenda publico decreto, actoris est periculum, cum eo casu ipsi nihil absit, & eodem modo apud actorem periisset; illudque non tantum obtinet in actione reali, casu quo res reddenda est, sed etiam in pefonali casu, quo res danda est. l. 14. §. fin. ff. deposit. quia utrique ratio allata accommodari potest.

LIX.

Idem quoque cenfeo obtinere in crimine furti & rapinæ, licet fur dicatur semper esse in mora. l. 19. ff. de vi & vi armat. & periculum interitus ad hos pertinere. l. 1. §. 34. ff. de vi & vi armat. l. 8. §. 1. fin. ff. de conduct. indebit. l. 9. C. de furtis. quia hoc casu si dominus rem distracturus non erat, id est, distrahere non poterat, non inferitur domino damnum, cum fur non teneatur, nisi quatenus per ablationem damnum dedit, secus verò si dominus rem erat distracturus, tum enim dominus incurrit in damnum, & hæc distinctio

D 3

proba-

probatur ducto argumento à contrario sensu ex l. 14. §. ii. *vers. sed est. ff. quod met. caus.* ubi respondetur, eum qui per metum rem abstulit, eà peremptà teneri, si scilicet absque metu peritura non fuisset, unde è contrario sensu dicendum est, eum non teneri, si similiter apud dominum peritura fuisset, conferatur *Bacchovius ad ff. ad d. l. 14. pag. 998.*

L X.

Tertiò, tolluntur usuræ, quæ aliàs debebantur, postquam enim debitor totam quantitatem cum usuris creditori obtulit, eoque accipere nolente, consignavit, & in loco publico deposuit. l. 6. l. 9. & 19. C. de usur. desinunt usuræ deberi in futurum, sive ex erant præstandæ ex conventionione, sive ex mora, nam ex nulla alia causâ quàm ex his duabus illæ præstantur. Sic debentur usuræ vel ex conventionione stipulatione firmata in omnibus contractibus bonæ fidei & stricti juris. l. 3. & 4. C. de usur. vel ex conventionione nuda, ut ex pacto in continenti adjecto bonæ fidei judiciis, l. 17. §. 4. ff. de usur. & fruct. l. 5. C. de pact. inter empr. quia tale inest ipsi contractui, l. 7. §. 5. ff. de pact. non vero in stricti juris negotiis. d. l. 3. & 4. l. 24. ff. de præscr. verb. l. 1. C. de condit. indeb. nisi exceptis casibus quibusdam specialibus, ut in pecunia trajectitia; l. 7. ff. de nautic. fœnor. in pecunia quæ debetur argentariis. Novell. 136. cap. 4. & 5. in frumento & aliis quantitativibus. l. 12. & 23. C. de usur. in mutuo debito civitatibus. l. 30. ff. de usur. & fruct.

L X I.

Ex mora usuræ tantùm debentur in bonæ fidei judiciis, ut emtione venditione. l. 13. §. 20. ff. de act. emt. mandato l. 12. §. 9. ff. mand. actione pignoratitiâ. l. 40. ff. de usuris. & in legatorum & fideicommissorum persecutione. Et quanquam actio quâ legatum & fideicommissum petitur, non sit bonæ fidei, eatenus tamen eis comparantur. l. 1. 2. C. de usur. l. 34. ff. eod. l. 3. C. in quib. caus. rest. necess. non est. Quodd autem quidam existimant, quodd in stricti juris negotiis à tempore litis contestatæ absq; stipulatione usuræ currere incipiant, non puto admittendum esse, propter l. 1. C. de condit. indeb. l. 3. C. & l. 32. §. 2. ff. de usur. in qua l. 32. aliàs frustra verba bonæ fidei fuissent adjecta, & aliud omninò est in usuris quàm in fructibus, qui in his judiciis à tempore litis contestatæ debentur. l. 38. §. 2. ff. de usur.

LXII. Dis-

Dissentientes quidem fundamentum sententiæ ponunt in l. 3. §. 1. ff. de usur. & fruct. item l. 35. ff. eod. & l. 21. ff. de reb. credit. sed his optimè respondet Ampliff. Dn. D. Biccus, facultatis iuridicæ p. t. Decanus spectabilis in aureis suis. sect. 5. num. 30. lit. q. & quidem ad d. l. 3. §. 1. duplicem suppeditat responsionem, primò quòd in d. l. 3. §. 1. non agatur de usuris, sed de causa, quæ post litem contestatam in restitutionem venire debeat. l. 2. ff. de usur. & fruct. Et hæc duo diversa esse apparet ex Rubric. ff. de usur. & fruct. quandoquidem vocabulum causa strictius ibi sumi videtur, ut præter usuras & fructus comprehendat reliqua, de quibus in d. tit. agitur, puta partum hominis, qui in fructu non est, pensiones, vecturas, mercedes & omnem utilitatem, quæ occasione rei percipi potest: cæteroquin significatur verbum illud generalius, continet omnem utilitatem, quæ occasione rei percipitur, sive ex ipsa re procedat, sive propter eam capiatur, & usuram & fructum complectitur: usura verò debetur ob usum pecuniæ. Deinde quòd d. l. 3. §. 1. loquatur de iudiciis stricti iuris, & quidem talibus ratione sui initii, potest enim aliquod tale esse ab initio, & ratione condemnationis deinde degenerare in arbitrarium, exemplo sit. l. 22. ff. de reb. credit. vid. Dn. D. Biccium. d. l. ibidemq. respons. ad d. l. 35. & 31. Arum. cap. 8. num. 13. Baccov. ad Wesenb. lib. 22. tit. 1. n. 3. Et hæc quidem plana sunt de Jure Civili, sed de hodierno jure Imperii, id est immutatum, quod nullo habito respectu inter usuras vel promissas vel non promissas, indistinctè permittit easdem à debitore propter moram non factæ solutionis petere & exigere. Vide *Recessum Deputatorum Spiensium de anno 1600.* §. 50. vel nun. &c.

Controversa se offert quæstio, an sola oblatio impediatur usurarum? Negat id Arum. cap. 7. num. 7. tum quia requiritur ad hoc oblatio, obsignatio & depositio, l. 6. & 19. C. de usur. l. 10. & fin. C. de luit. pignor. l. 1. §. fin. & l. 7. ff. de usuris. tum propter rationem, quia usuræ leventur ratione usus pecuniæ. l. 60. in princ. ff. pro socio. cuius usus non cessat, si tantum oblata sit pecunia & non deposita, manet enim pecunia apud debitorem, quæ quam primùm à creditore reculat, & ab offerente recipitur ad pristi-

ad pristinum statum redit, ac si nunquam deposita fuisset, quando autem usus pecuniæ sublatuſ est per depositionem, utpote causam, necessario quoque cessare debet usurarum cursus, ut eius effectus. *d. l. 60.*

L X I V.

Cuiacius distinguit inter usuras promissas ex conventionē & ex mora debitas, & illas requirere obſignationem & depositionem autumat. *d. l. 6. & 19.* in his verò sufficere solam oblationem realem; sed ea definitio refutatur, quòd etiam in iudicio tutelæ quod bonæ fidei est. §. 28. *Instit. de action. requiratur obſignatio & depositio. l. 28. §. 1. ff. de administr. tutor.* quapropter commodè distingui posse videtur, cum de effectu oblationis hac in re quaritur cum *Bacchov. volum. 2. d. disput. thes. fin. lit. C.* An usuræ debeantur ex mora, quæ re contrahi dicitur, an verò eas producat interpellatio, ut priori casu earum cursus tum demum sistatur, si obſignatio & depositio accesserit, quòd etiam requiritur in usuris ex conventionē promissis, & huc pertinent leges supra allegatæ *l. 1. §. fin. ff. de usur. d. l. 28. d. l. 6. & 9.* In usuris autem per interpellationem contractis sola oblatio ad cursum illarum sistendum sufficit, quia cum causa usurarum tollatur sola oblatione. *l. 91. §. 3. ff. de Verb. Obl. l. 72. ff. de solut.* consequens omnino est & tolli debere effectum, sublata enim causa & effectus tolli debet. Accedit & ratio, quam proponit *Bacchovius d. l.* quòd oblatio sit quasi quædam relatio ab altera parte, quæ respondeat interpellationi, & si ea rectè fiat, creditorem acceptantem in mora constituat; præterea quemadmodum solâ cessatione mora contrahitur, ita quoque solâ oblatione moram quem emendare posse dicendum est. *Vid. Arum. dict. Traç. cap. 7. num. 6.*

L X V.

Quartò, debitor immunis est à præstatione fructuum, quos alioquin tenetur præstare, & quidem in actionibus bonæ fidei à tempore moræ eorum habetur ratio, sed non ab admittâ demum mora, ut quidam opinantur, qui hanc regulam constituunt, quòd in actionibus bonæ fidei à mora demum fructus veniant, quæ regula non est admittenda, *Ummius ad process. disput. 21. thes. 2. n. 12.* quoniam in bonæ fidei iudiciis etiam illi fructui sunt restituendi, qui

qui ante moram sunt percepti, l. 38. §. pen. verb. omnimodo ff. de usur. cuius rei exempla *Vmm.* d. l. adducit, ut emtionem venditionem, societatem, commodatum, depositum, in quibus omnibus omnes omninò fructus præstandi veniunt. d. l. 38. §. 8. l. 4. §. 1. ff. de action. emt. l. 38. §. fin. cum l. seq. ff. pro socio. l. 13. §. 1. ff. commodat. l. 1. §. 14. ff. depositi.

LXVI.

In actionibus stricti juris fructus veniunt non ex officio iudicis, sed à lite contestata demum debentur. l. 3. §. 1. ff. de usuris. in iis enim æquitatis ratio vult, ut tale unumquodque restituatur, quemadmodum fuit cum petitur, ne reus lucrum faciat ex re, quæ caput esse in lite. l. 2. ff. de usuris. l. 38. §. 7. ff. eod. interdum tamen omnes etiam fructus ante moram percepti sunt restituendi in actionibus stricti juris, ut quando reperitur id quod apud alium sine causa est, quod contingit in conditione indebiti, ob causam, & conditione furtiva &c. l. 7. §. 1. l. 12. ff. de condict. caus. dat. l. 65. §. 5. ff. de condict. indeb. *Vmmius ad process. disp. 21. thes. 3. num. 14.* Quod autem in iis receptum videtur, fructus scilicet à lite contestata ad sententiam usque deberi, & tempus iudicati ab iis dependendis immune esse. d. l. 3. §. 1. non existimo id esse intelligendum tam de fructibus perceptis, quàm percipiendis, sed de his tantum quemadmodum etiam censet *Donellus de fruct. cap. fin. pag. 57.* *Vmmius d. disp. thes. 3. num. 24.* qui d. l. 3. §. 1. accipiunt de fructibus percipiendis, quod æquitatem quoque sapere videtur, si rem tempore iudicati à restitutione fructuum volumus esse immunum: de perceptis idem statuere vetat. d. l. 3. in princ. quo disertè dicitur, quòd tempus illud iudicatis ex æquitate concessum dilationem tantum dare, non etiam lucrum vel compendium afferre debeat: præterea absurdum esset, eum qui ante sententiam tenetur, deinceps cum à iudice condemnatus est, amplius non teneri: additur pro limitatione ad d. l. 3. §. 1. quòd is §. in iis tantum iudiciis stricti juris procedat, in quibus lite contestata demum fructus debentur, non in iis quæ ex delictis descendunt, in quibus omnes fructus sunt restituendi. *Vmmius d. loc.*

Quod ad legata & fideicommissa, à lite contestata fructus venire dicendum esset, cum actio ex testamento qua pro legatis competit, sit stricti juris. §. 28. *Instir. de action.* sed cum speciatim ea actio respectu fructuum bona fidei iudicii comparetur. l. 34. ff. *de usur.* & in iis à simplici mora fructus debeantur, idem quoque in legatis statuendum est, fructus nimirum à tempore moræ deberi, quod etiam nominatim traditur in l. 23. l. 39. §. 1. l. 47. in pr. l. 91. §. fin. ff. *de legat. 1.* l. 2. C. *de usur.* l. 14. ff. *eod.* & quidem tantum à mora debentur. dd. ll. aut à quo tempore hæres cognovit legatarium agnovisse legatum. l. 40. ff. *de Acquir. rer. domm.* non ex die mortis vel aditæ hæreditatis.

Thef. 10. lin. 6. pro dare dari. & lin. 7. leg. ubi in id quod interest agendum. Thef. 64. lin. 4. sed ea distinctio refutatur.

COROLLARIA.

1. An in emtione venditione re ab emtore traditâ præstatio usurarum fiat ratione fructuum perceptorum, an verò ratione moræ. Poster. aff.
2. An fideicommissum universale præmortuo fideicommissario transmittatur ad heredem? Aff.
3. Præstans unum legatum ex testamento imperfecto non tenetur cetera eodem relicta exsolvere.
4. Ad emtorem hæreditatis non transit jus accrescendi.
5. Ad consequendum interesse quod vel tacitè vel expressè promissum est, datur conditio incerti.
6. Beneficio cessionis non potest renuntari.
7. Ad præscriptionem honorum vacantium requiritur quadriennium, illudque computandum est à tempore, quo bona vacant sive fisco ea nuntiata fuerint sive non.
8. Etiam iure Canonico legatum rei aliena substitit.
9. An vasallus possit prorogare jurisdictionem alterius? Neg.
10. Clericus etiamsi per substitutum servire velit non tamen ad cessionem feudi est admittendus.
11. Feudum emritium est feudum improprium.
12. An dominus si feudum mortuo subinfeudante vasallo liberis & agnatis eius ad ipsum devolvitur, nolens volens subinfeudatum agnoscere cogatur, si hic servire ipsi voluerit? Neg.

CLA.

CLARISSIMO ET PRAECELLENTI

Domino Candidato, amico & popu-
lari suo dilectissimo.

Doctrinam SCHONÆ tuam laudare, vel artem
Ingeniūq, micans dexteritate tuum,
Gnaviter Aoniis & quàm sudaris in antris
Candorēq, animi condecorare tui,
Quàm dextrēq, tuum studiorum absolveris orbem,
Queis patria decus & commoda multa feres,
Inciperem, mihi si flueret vel vena Maronis,
Vel daret auratam divus Apollo lyram;
Sed quia non sapiunt tenero dulcis, palato,
Carmina, que venā non meliore fluunt,
Paucis hisce elegis summo gratabor honori,
Argentina Tibi quem celebrata refert:
Dum gemini liris tribuet mox culmen honoris
Et capiti imponet laureaserta Tuo.
Vive igitur longum felix per dulcis amice,
Ut vigeant laudes, dum vigeat usq, polus.

honoris & amoris ergo sic accinit

Didericus von Büren

Bremā Saxo.

PURGANDA ERGO MORA, & Tibi accinendum est,
Qui purgare moram doces, SCHONÆ,
BREMÆ portio non levis, SCHONÆ,
Nempe post varios diēque noctēque,
Haud sanē sine maximo labore,
Lustratos in utroque Jure mystas,

Paulos:

Paulos, Papirios, Papinianos,
Scaevolae, Mucios & Ulpianos
Et nostri decora haud minorâ facti
Fabros, Bacchovios & Hilligeros,
Frantzios, Taborésque, Bicciosque
Heic substas, dubiamque doctus artem
Juris, quando, quibus modis & ad quid
Quis purgare moram que at docere
Inceptas, licet Ipsus haud in ulla
Sis mora aut fueris; quod hæc abunde
Disputatio de mora docebit,
Docebuntque diu satis probato
Quos jam Jura Tibi parant honores.
Quos ut in patriæ decus, Tuumque
Velit vergere commodum, Tuorumque
Honorem, ipsa Themis suum parentem,
Quem penes fuit, est, eritque voti
Semper summa pii, piè precatur.

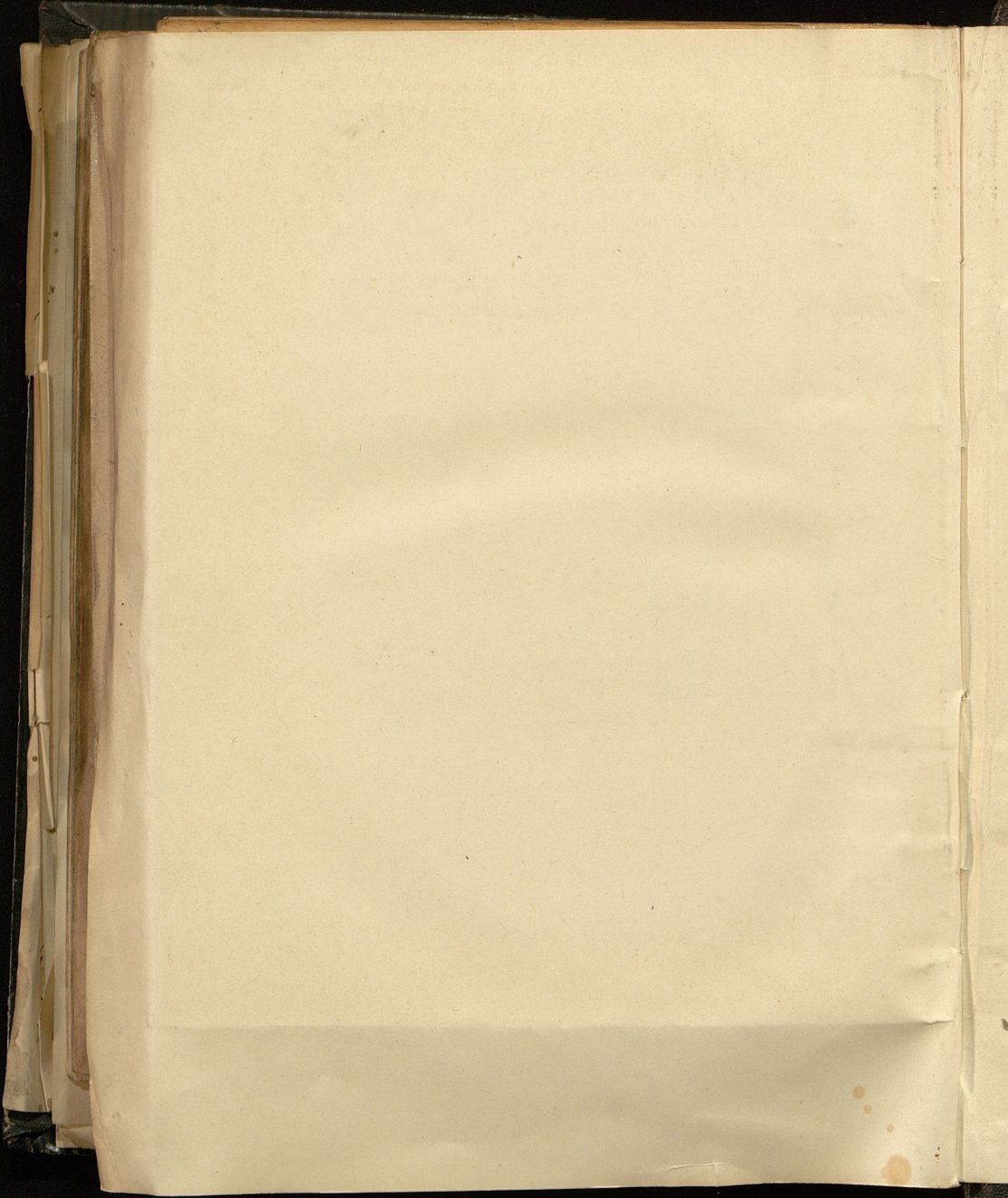
Gratulabundus ser.

Johannes Cöper.

F I N I S.

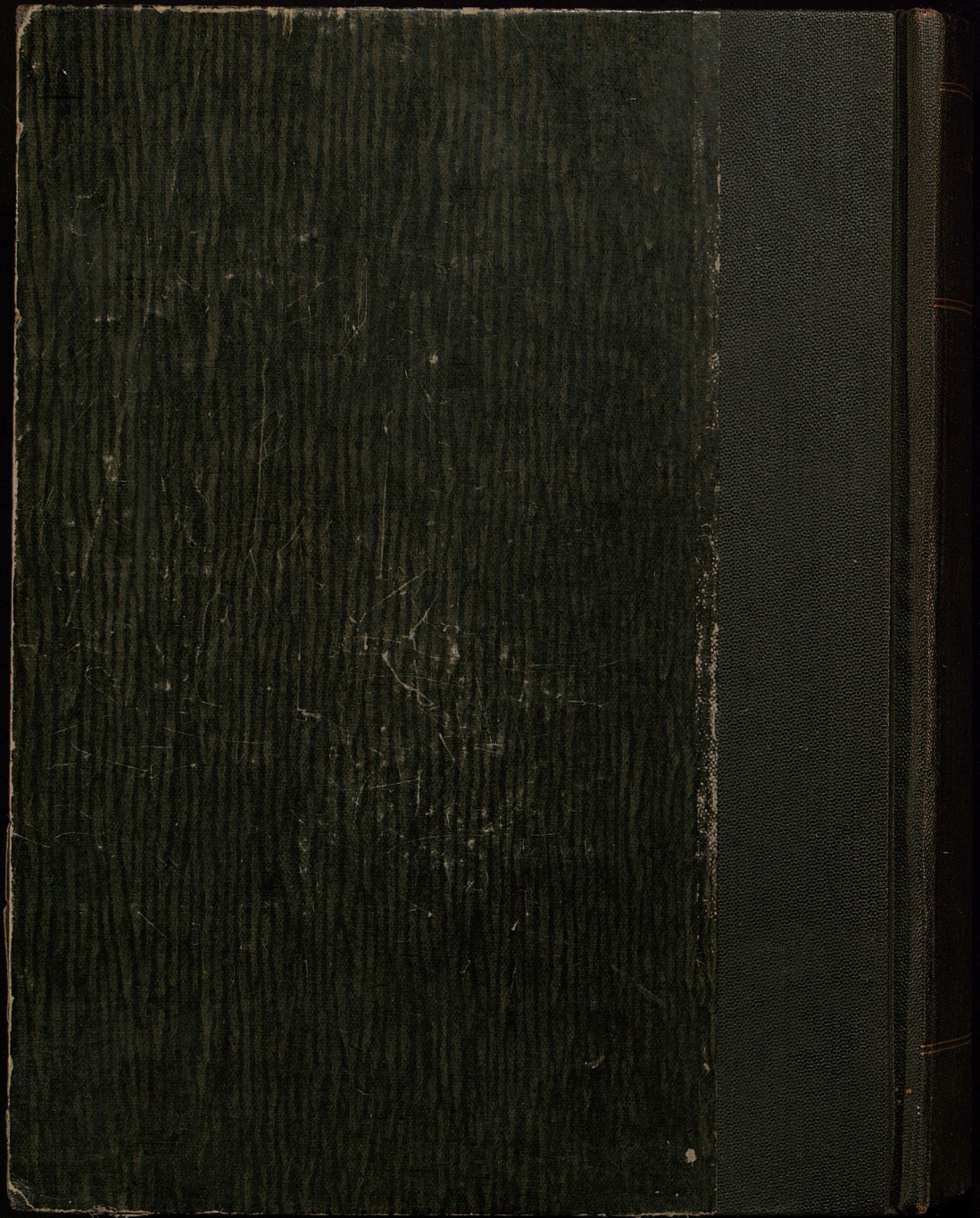

X 2615934

W.M.

opr
uas
repe
ce D
em
are
tida
Mut
ene

F

B.I.G.

Farbkarte #13

DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA

1649 11.
336

DE
**PURGATIONE
MORÆ,**

Quam
D. T. O. M. A.

Ex
Decreto & suffragio
MAGNIFICI, AMPLISSIMI, CON-
SULTISSIMIQUE JCTORUM COLLE-
GII IN INCLYTA ACADEMIA
ARGENTINENSI

Pro
Consequendis summis in utroque Jure
honoribus & privilegiis
DOCTORALIBUS,

Examinandam proponit
MEIMARUS Schöne
Bremensis Saxo.

Ad diem 27 Sept. loco horisq. solitis.

ARGENTORATI
Typis impressit JOHANNES Pickel Typogr.

An. M. DC. XLIX.

